

Synnøve Finden AS
Henrik Ibsensgt. 60 C
0255 Oslo

Inntektsutvalget
Att. Ola Grytten

Oslo, 30.12.2021

Innspill til arbeidet i Inntektsutvalget

Synnøve Finden ønsker med dette å gi innspill til Inntektsutvalgets utredning av grunnlagsmateriale for inntektsmåling i jordbruket. Vi har fulgt debatten om dette i Stortinget og i media, og viser til utvalgets mandat av 13. august 2021.

Synnøve Finden foredler årlig ca. 120 mill. liter melk fra norske melkebønder, og er avhengig av stabil og forutsigbar råvaretilgang. Uten å gå inn i inntektsoppgjørene for norsk jordbruk ønsker vi å påpeke at inntektsdannelsen i primærnæringen er avgjørende for det råvaregrunnlaget som norsk matindustri og omsetning av norsk mat bygger på. Vi er derfor positive til at både mandatet og regjeringen Støre i Hurdalsplattformen løfter fram utredning av inntektsmåling på nivå, og ser frem til utvalgets arbeid med dette. Det er i alle sammenhenger utfordrende å kun forholde seg til relativ utvikling over lengre tid når det gjelder kostnadsutvikling, produktivitetsutvikling, strukturelle endringer som pågår, osv.

Synnøve Finden er særlig opptatt av at verdikjeden for norsk mat på noen tiår har blitt svært kapitalkrevende. Dette skyldes teknologisk utvikling med økende mekanisering og automatisering i produksjonsprosessene i hele verdikjeden, og som erstatter manuelt arbeid med kapitalinnsats. Men det skyldes i stor grad også den generelle velferdsutviklingen og det moderne samfunnets flytting av verdiskaping fra kjøkkenbenken og inn i industriell bearbeiding. Både i jordbruket og i foredlingsindustrien resulterer dette i at hver arbeidsplass, og hvert innsatt årsverk, krever langt større kapitalbinding enn tidligere.

Vi er derfor positive til at mandatets punkter 7 og 8 innebærer en tydelig bestilling av vurdering og konsekvensutredning av en splitting av dagens resultatmål for jordbruksnæringen, det såkalte «*Vederlag til arbeid og egenkapital*». Vi forstår konseptet overfor selvstendig næringsdrivende i primærproduksjonen, men med ovenstående utviklingstrekk for nødvendig kapitalinnsats, er det åpenbart at et slikt samlebegrep i stadig større grad vil inneholde det som i annen næringsvirksomhet omtales som egenkapitalkostnader og avkastning til egenkapital, og i mindre grad vil reflektere en arbeidsinntekt til livsopphold for næringsutøveren uten å gå på bekostning av nødvendig investering i egen arbeidsplass.

Mandatet spesifiserer at utvalget skal drøfte

- «*hvordan egenkapitalen som skal gis godtgjøring skal beregnes/fastsettes*».

Synnøve Finden er kjent med at Norges Bondelag i sitt innspill av 25.10.2021 fremholder at et riktig resultatmål for bondens inntektsnivå og inntektsutvikling bør være «*vederlag for arbeid*», og at dette

forutsetter at da må først «*egenkapitalen gis en avkastning*». Synnøve Finden er enig i, og støtter, dette prinsippet, og vi mener at det er svært viktig for å kunne måle en relevant inntektsdannelse for bonden som er sammenlignbar med inntekt for lønsmottakere. Vi er derfor også enige med Norges Bondelag i at utvalget bør «*foreslå, og begrunne, et avkastningskrav til innsatt egenkapital i jordbruket*».

Vi må imidlertid understreke at beregning av relevant avkastning til egenkapital for de aktive næringsutøverne i norsk jordbruk først og fremst forutsetter et korrekt kapitalvolum i form av kapitalbinding i egenkapital som bonden har satt inn i verdikjeden. Mandatets formulering om «*hvordan egenkapitalen [...] skal beregnes/fastsettes*» viser da også direkte til beregning av dette kapitalvolumet. Det er i den forbindelse avgjørende å være klar over at norske bønder ikke kun har investert i produksjonsapparatet på egen gård, men at de også i stor grad eier foredlingsindustrien gjennom de store samvirkeforetakene. Prisdannelsen i disse samvirkeforetakene overfor bonde er derfor sentral.

De store samvirkeforetakene opererer ikke med separat egenkapitalavkastning overfor bonden som eier, men legger denne inn i prisen på de råvarer som bonden leverer. Disse prisene (grunnpris/basispris, kvalitetstillegg og evt. etterbetaling) registreres i sin helhet som råvareinntekt i grunnlagsmaterialet for inntektsmåling i jordbruket, og går derfor inn på inntektssiden både i nåværende Totalkalkyle og i de såkalte referansebrukene som benyttes. Vi er kjent med at John Lilleborge har gitt nærmere omtale av dette i sitt innspill til utvalget, og viser til dette.

Når «*vederlag til arbeid og egenkapital*» skal splittes, f.eks. i Totalkalkylen eller i annet grunnlagsmateriale som bygger på gjeldende utbetalinger fra samvirkeforetakene, må den egenkapitalen som utvalget skal drøfte hvordan skal beregnes (og «*som skal gis godtgjøring*») inkludere den reelle verdien av egenkapitalen i samvirkeforetakene. Disse må følgelig takseres, slik at tilhørende avkastning til egenkapital kan tallfestes.

Det kan være grunnlag for å vurdere ulike avkastningskrav til bondens investeringer i råvareproduksjon kontra bondens investeringer i foredlingsvirksomhet. Synnøve Finden ber utvalget vurdere dette nærmere.

Vi står til disposisjon for utvalget hvis det er ønskelig å drøfte våre innspill nærmere.

Med vennlig hilsen

Synnøve Finden AS

Sofie Oraug-Rygh
Myndighetskontakt